

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В АГРОВИРОБНИЦТВІ

БАШИНСЬКА В. Ю.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

**Науковий керівник – ст. викладач
Сагачко Ю. М.**

Стрімке зростання потреб суспільства спонукає до інтенсифікації виробничої діяльності людини, зокрема сільськогосподарської, що здебільшого супроводжується руйнівними процесами в довкіллі. Такі тенденції зумовлюють необхідність пошуку шляхів економічного зростання з одночасним створенням умов для екологобезпечного використання існуючих ресурсів. Такий підхід дає змогу узгодити економічні, екологічні та соціальні системи і ґрунтується на задоволенні потреб сучасного покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Дослідженню окресленої проблематики присвячені наукові розробки вітчизняних науковців – В.М.Гесця, Ю.І.Івашкевича, Б.М.Данилишина, С.І.Дорогунцова, Л.Я.Новаковського, І.І. Лукінова, О.А. Попової, П.Т. Саблука, О.В.Ходаківської, В.С., В.С.Ясцова та ін.

Здійснення господарської діяльності за традиційних енерго- та енерго-ресурсоемких технологій неминує призводити до виникнення суперечностей із природними системами й спричиняє їхню трансформацію. Ці суперечності виявляються насамперед під час сільськогосподарського виробництва, тому необхідно розробити економічний механізм екологізації агропромислової діяльності. Під організаційно-економічним механізмом забезпечення екологічної безпеки підприємств виробничої сфери розуміється сукупність економічних, організаційних і управлінських засобів, економічних інструментів щодо забезпечення належного рівня екологічної безпеки виробничого підприємства з точки зору впливу процесу виробництва на еколого-економічний стан як самого підприємства, так і на якість довкілля [1].

Досліджуючи управлінські аспекти екологізації сільського господарства, О.В.Ковальова виокремлює таку категорію, як «еколого-спрямоване сільськогосподарське

виробництво», тобто господарську діяльність, кінцева мета якої (отримання прибутку) досягається через задоволення попиту на ринку продовольства і сировини за одночасного зменшення негативного впливу на довкілля та сприяння сталому розвитку сільських територій [2]. Вчена-економіст З.В. Нікітіна екологічно-орієнтоване виробництво розуміє як таке, що здійснюється на основі раціонального використання сільськогосподарських угідь при впровадженні адаптивно-ландшафтних систем землеробства на основі біологізації з помірною хімізацією технологічних процесів [3].

Залежно від інструментарію впливу на впровадження природоохоронної діяльності вирізняють різні типи економічних механізмів. Вітчизняні дослідники О.В. Коняєв і Г.Є. Жуйков виділяють їх два види – примусові та заохочувальні. До перших вони відносять пільгове кредитування агровиробників; цінове стимулювання виробництва екологічно чистої продукції; субсидії (централізовані чи місцеві); безвідсоткові позики; звільнення від податків частини прибутків (доходів) [4].

До других науковці включили податкові платежі за забруднення навколишнього природного середовища; штрафні санкції; екологічний податок з прибутку; встановлення норм плати за природні ресурси залежно від їхнього якісного стану. Тобто дослідники виокремили лише державні важелі впливу на природоохоронну діяльність. Однак в умовах ринкової економіки інструменти екологізації виробництва мають суттєве значення, а подекуди – й визначальне і виявляються ефективнішими.

Натомість колектив авторів – А.В.Дубодєлова, О.В.Юринець, М.М.Федорів, окрім зазначених двох типів економічних механізмів, виділяють ще й третій – маркетинговий. У його складі вони виокремили такі напрями, як створення та забезпечення розвитку ринку природних ресурсів і екобезпечних товарів; розширення структури «маркетингового ланцюга» із включенням у нього екологічної експертизи; торгівлю квотами на шкідливі викиди; екологічний акцизний збір, екологічне страхування та просування [5].

Незважаючи на те, якими засобами здійснюється функціонування економічного механізму екологізації агровиробництва, мають бути дотримані ряд принципів. Основними з них є: екологічна зумовленість, економічна доцільність та покарання, а економічний механізм екологізації включає примусові, заохочувальні та ринкові засоби впливу.

В Україні здійснюються перші кроки до побудови раціонального економічного механізму екологізації національного виробництва, включаючи й аграрну сферу. Крім того, суттєвим мотивом до екологізації господарської діяльності в Україні є необхідність підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на міжнародному ринку. Україна має будувати власну аграрну політику відповідно до нових тенденцій і принципів провідних економіко-екологічних та соціальних світових тенденцій і вимог.

Література:

1. Судакова О.І., Судакова Д.А. Забезпечення екологічної безпеки виробничих підприємств: [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110629/2_sudakova.php.
2. Ковальова О.В. Організація управління еколого-спрямованим сільськогосподарським виробництвом: [автореф. дис.канд.екон.наук]/О.В.Ковальова – К., 2008. – 20 с.
3. Никитина З.В. Экологизация производства сельскохозяйственных предприятий / З.В. Никитина// Аграрная наука. – 2005. - № 6. – С. 14-15.
4. Коняев О.В., Жуйков Г.Є. Економічні регулятори формування механізму екологізації природокористування в регіонах зрощення: [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_2/2009/02/090234.pdf.
5. Дубодєлова А.В. Організаційно-економічні механізми екологізації виробництва на вітчизняних підприємствах / А.В. Дубодєлова, О.В. Юринєць, М.М. Федорів // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка». Проблеми економіки управління. – 2011. - № 698. – с. 156-162

СОЦІАЛЬНА ДЕФЕРЕНЦІЯ ЯК ЧИННИК СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

БОВАЙ А. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка

Науковий керівник – ст. викладач

Дудник О. В.

Одною із найголовніших проблем України, що потребує негайного вирішення є проблема соціальної диференціації суспільства, пов'язана із майже відсутністю середнього класу, та проблема бідності, що існує через нерівномірність в доходах

та споживанні. Питанню щодо соціальної диференціації суспільства присвячено багато праць визначних науковців, проте ця тема і на даний час залишається актуальною, тому що є багато недоліків застосування теоретичних міркувань на практиці та, як наслідок, виникає необхідність досконалого вивчення проблеми бідності з подальшим обґрунтуванням основних методів та засобів вирішення даної проблеми.

Процеси соціальної диференціації спостерігаються в усіх трансформаційних економіках. Однак варто визнати, що в Україні, поряд з Росією, ступінь доходної нерівності не має аналогів серед східноєвропейських країн, що здійснюють економічні реформи. Зниження реальних доходів і зростання їхньої диференціації – це дві основні тенденції у змінні рівня життя громадян України за роки незалежності[2].

Соціальна диференціація суспільства визначає його структуру, породжує низку соціально-економічних суперечностей та визначає можливості їх ефективного вирішення. Абсолютно закономірним є той факт, що в розвинутій економіці домінуючою соціальною групою (до 70% населення) є середній клас. Ця частка населення виступає ініціатором постійного зростання споживчого попиту, власником заощаджень, що потенційно можуть стати інвестиціями, а також крупним платником податків. Для України формування такого соціального прошарку населення є дуже необхідним завданням

Крім того, в Україні сьогодні існує значний розрив між містом і селом за рівнем матеріальної забезпеченості, який є одним із найбільш вагомих факторів, що формує загальну ситуацію з розшарування населення. Це пояснюється різницею в оплаті праці сільської й міської груп населення, де розрив в оплаті праці на галузевому рівні становить в 2 рази й більше[1].

Показник річного або середньомісячного доходу, що залишається у розпорядженні населення, є одним із основних при визначенні рівня соціальної диференціації і в різних країнах розрізняється досить суттєво. Так, у США співвідношення доходів (бідних і багатих) складає 1:6; у Франції – 1:10; у Японії і Німеччині 1:3; у скандинавських країнах – 1:2,5; у Росії – 1:15,5. В Україні цей показник за різними оцінками розрізняється від 10 до 100 разів.

Загальне багатство 225 найзаможніших людей світу становить понад \$1 трлн., що відповідає річному доходу більш ніж 2,8 млрд. осіб, або 47% населення світу.